

Dan Beringer: *Punkerem v padesáti? Reflexe proměn punkové subkulturní identity*. Praha: FHS UK 2020, 61 s.

Dan Beringer se ve své bakalářské práci věnoval relevantnímu a aktuálnímu tématu z oblasti subkulturních studií: prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s akterý jedné z prvních generací české punkové subkultury sledoval, jak tito aktéři reflektují svou zhruba třicetiletou až pětatřicetiletou punkovou kariéru (Andes 1998), proměny své subkulturní identity a své současné rozumění punkové subkultury a své příslušnosti k ní. Teoreticky se opřel o adekvátní koncepty věnující se stárnutí v hudebních subkulturách (Andes 1998, Davis 2012, potažmo obecně Williams 2011), práce je pak založena na rozhovorech s pěti muži a čtyřmi ženami.

Nespornou předností bakalářské práce Dana Beringera je samotný výběr tématu, vyhledání vhodných informátorů a získání jejich důvěry. Úryvky z rozhovorů, které autor ve své bakalářské práci prezentuje, jsou navýsost zajímavé a je škoda, že do přílohy práce nezařadil kompletní transkripty rozhovorů (jako školitelka práce jsem některé četla a musím konstatovat, že se autorovi podařilo vytvořit vpravdě jedinečná data). V metodologické reflexi autor sympaticky otevřeně uvádí možnosti svého vstupu do terénu, kdy se mu díky jeho osobním kontaktům podařilo spolupracovat nejen s muži, ale i se ženami, což ve výsledku představuje celkem unikátní pohled na genderové rozdíly v rozumění punkové subkultury a punkové subkulturní identity (jakkoli autor genderové rozdíly ve výsledné práci explicitně netematizuje).

Vcelku žádné připomínky, až na občasné stylistické nedotaženosti (např. s. 16), nemám k rámování vlastního výzkumu, tedy k teoretické a metodologické části práce: oba tyto oddíly představují solidní reflexi adekvátní literatury k tématu (Teoretická část, s. 9-17) resp. postupu vlastního výzkumu (Metodologie, s. 18-22). Je na místě vyzdvihnout, že tento text přímo koresponduje s empirickou částí (s. 23-56) a bakalářská práce tak tvoří sevřený a smysluplný celek.

Empirická část bakalářské práce je sestavena de facto ze dvou narativů: autor se nejprve věnuje rekapitulaci punkové kariéry svých aktérů, a to jak na pozadí sociokulturněpolitických změn, tak v kontextu osobních životních okolností aktérů (kap. 4.1-4.6). Mezníky v tomto narativu tvoří jak „velké dějiny“ (před/po 1989), tak „dějiny malé“, osobní – možnosti vztahování se k punku v souvislosti s aspekty dospělosti, potažmo dalšími životními situacemi (vesměs po 1989). Tato část práce je vystavěna de facto v lineární časové ose a jakkoli se příběhy jednotlivých aktérů liší, je zajímavé, že autorem vytýčené časové mezníky opravdu tvoří základní časovou osu punkové kariéry takřka všech informátorů. Druhý narativ empirické části bakalářské práce (kap. 4.7-4.12) pak představuje konfrontaci výpovědí aktérů ve vztahu k subkulturním teoriím (subkulturní identita, ideologie a styl, oddanost, autenticita, kapitál). I zde se vyjevují zajímavé shody a podněty k dalšímu studiu.

Přesto právě v empirické části práce shledávám jisté nedostatky. Předně jde o způsob zacházení s daty. Rozhodně autorovi neupírám, že by data důkladně neanalyzoval – ostatně jinak by nemohl vystavět výše uvedenou strukturu práce. Mezery ovšem vidím v prezentaci a interpretaci dat. Zejména v prvních kapitolách empirické části (ale mnohde i dále) autor výpovědi aktérů spíše parafrázuje a shrnuje, než interpretuje. Jakoby se obával připustit si k tělu pozici výzkumníka a raději nechal výklad věci na samotných aktérech. Přitom ale zajímavých interpretativních momentů je v textu celá řada a autor je občasné i letmo zachycuje. Např. píše, že „u dvou informátorů návykové látky způsobily, že zcela subkulturu opustili. Jejich subkulturní identita se tedy nezměnila a jedinci ji jen přestali být oddaní a

klesla tedy v hierarchii důležitosti identit“ (s. 40). Stálo by za to rozpracovat, že opustit subkulturní život nutně neznamená ztratit subkulturní identitu – že může jít jen o její dočasné potlačení ve prospěch jiných identit či sociálních rolí – jak se ostatně jeví i z výpovědí třeba aktérů, kteří založili rodiny. Ovšem autor už v této linii uvažování nepokračuje a dále si vystačí s pojmem „pauza“ (s. 54). Zajímavá je také konfrontace výpovědí aktérů stran významnosti subkulturního stylu a jejich oblečení při rozhovorech (kap. 4.7). Nabízí se třeba otázka, zda jejich vizáž není třeba výsledkem nějaké habitualizované estetiky, k níž příslušnost k punku vedla. Od věci by nebylo také promyšlení, zda je zhruba shodná datace „návratu“ k subkultuře (cca kolem 2010) důsledkem spíše individuální životní osy – tedy že shoda je v souladu s tím, že jde o tutéž generaci aktérů, či zda nehrály roli i nějaké širší sociokulturní okolnosti. Moc hezká je interpretace, že u Jana „poměrně brzy došlo k předefinování punku na ideologický postoj, a to mu dovolilo zůstat oddaný své subkulturní identitě i přesto, že do jeho života vstoupily ostatní aspekty dospělosti“ (s. 53). Ovšem opět: dále v textu se se vztahem subkulturní ideologie, oddanosti a aspekty dospělosti pracuje spíše střídavě, než že by byl hlouběji rozveden. Ostatně i to vše, co může znamenat subkulturní ideologii, je třeba spíše domýšlet, než že by to autor zřetelně uchopil.

Čtení a rozumění textu neusnadňuje ani ne zcela obratná stylistika – např.: „Ve většině případů lidé eventuálně opouštějí své punkové identity. Ti, kdo zůstávají aktivně zapojení v subkultuře ke třicítce, a dále jsou lidé, co se podílejí na organizační nebo kreativní úrovni (Andes, 1998)“ (s. 16). Nicméně co do publikační etiky a většinově i gramatiky je práce v pořádku. Dovolím si na závěr drobnou poznámku: zajímalo by mě, co je to „typický český humor“ (s. 10).

Závěrem. Oceňuji téma a tvorbu jedinečných dat, stejně jako jejich ukotvení v adekvátním teoretickém a metodologickém kontextu. Práce s daty by si zasloužila více odvahy. S ohledem na vše výše uvedené nicméně bakalářská práce Dana Beringera splňuje nároky na bakalářské práce kladené a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako velmi dobrou.